

Martin Korčok:

Spoločenské a kultúrne udalosti v živote židovskej menšiny v roku 2010

SNM – Múzeum židovskej kultúry v Bratislave (2010)

Pracovníci MŽK PhDr. Martin Korčok, PhD. a Michal Vaněk, M.A. sa aktívne zúčastňujú stretnutí Pracovnej skupiny pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti vzdelávania, zachovania pamiatky a výskumu holokaustu ITF. Pracovná skupina pre múzeá a pamätníky pokračuje vo svojej práci na návrhu rezolúcie o miestach, kde sa uskutočnil holocaust. Plénum tento návrh principiálne odobrilo a schválilo. V návrhu rezolúcie sa členské krajiny zaväzujú skúmať, identifikovať a zmapovať historické miesta spojené s holokaustom. Členské krajiny by mali takéto miesta označiť, zachovávať a ochraňovať pred poškodením. V spojitosti s uvedeným návrhom pracujeme na budovaní Múzea holokaustu v Seredi, ktoré sa buduje na autentickom mieste, tzn. v priestoroch bývalého pracovného a koncentračného tábora Sereď. Táto akcia je súčasťou akčného plánu ÚV SR – sekcie ľudských práv a menšín na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2009 až 2011 a je financovaná MK SR.

V spolupráci s mestom Poprad sme 25. marca 2010, pri príležitosti 68. výročia začiatku deportácií Židov zo Slovenska, na železničnej stanici v Poprade organizovali pietnu spomienku. Pietna spomienka sa konala pod záštitou predsedu vlády SR Roberta Fica.

SNM – MŽK sa spolupodieľalo na pietnej spomienke **Kniha mŕtvych** – čítanie mien obetí holokaustu. Čítanie sa konalo 6. septembra 2010 v historickej budove Slovenského národného divadla v Bratislave.

MŽK sa spolupodieľa na projekte obnovy miesta pamäte v bývalom nacistickom vyhladzovacom tábore Sobibor. Slovensko sa pripojilo k projektu na základe nedávnych výskumov, ktoré preukázali, že **najviac Židov zo Slovenska bolo deportovaných a následne zavraždených práve v Sobibore.**

Výstavy SNM – MŽK

Kaukazskí Židia – Azerbajdžan, autor: Michal Vaněk

Dátum: 16. marec 2011

Miesto: Bratislava

Hora pamäti, autor Ješajahu Nir v spolupráci s Tatranskou galériou Poprad a mestom Poprad

Dátum: 24. marec 2010

Miesto: Tatranská galéria Poprad

Posolstvo z Jeruzalema, autori: Avi Biran a Avraham Borshevsky. V spolupráci s Ministerstvom kultúry SR a Ministerstvom zahraničných vecí štátu Izrael

Dátum: 2.9.2010

Miesto: Bratislava

Konečne doma..., autor: Peter Horák

Dátum: 19. október 2010

Miesto: Bratislava

Publikačná činnosť

SNM – MŽK v roku 2010 vydalo nasledovné publikácie:

1. Arnošt Lustig: Modlitba za Katarínu Horovitzovú
2. Arnošt Lustig: Diamanty noci
3. Edita Drori Ernstová: Roky potom
4. Juraj Fatran: Bez babičky
5. Kolektív autorov: Acta Judaica Slovaca č. 16

Pri SNM – Múzeu židovskej kultúry pôsobí Občianske združenie EDAH (2010)

www.edah.sk

Hlavným cieľom našej činnosti je výskum židovskej histórie a jej sprístupnenie širokej verejnosti prostredníctvom výchovno-vzdelávacích podujatí. Naše aktivity v kalendárnom roku 2010 úzko súviseli s napĺňaním vytýčeného cieľa prostredníctvom prednášok, seminárov, konferencií, výskumov, výroby krátkych vzdelávacích filmov a metodického materiálu pre pedagógov.

Výskum

Naše výskumy vychádzajú z materiálu získaného metódou orálnej histórie, doplnenú o fotografickú dokumentáciu, matričné doklady, korešpondenciu, atď. V roku 2010 sme uskutočnili a spracovali desať rozhovorov so staršími Židmi narodenými v rozpätí rokov 1916 až 1935. Šesť výpovedí bolo zaznamenaných u respondentov na území Slovenska, dve v Českej republike a po jednej v Izraeli a Kanade. Všetci zahraniční respondenti pochádzali zo Slovenka, odkiaľ sa po roku 1945 vystaňovali.

Celková dĺžka každej zaznamenatej výpovede predstavuje minimálne tri a maximálne dvadsať hodín. Dĺžka nahrávky sa odvíjala v závislosti od viacerých faktorov, a to najmä od pamäte respondenta, jeho zdravotného stavu a v neposlednom rade aj od ochoty odpovedať na jednotlivé otázky.

Cieľom výskumu bolo získať čo najkomplexnejšiu a zároveň podrobnú ústnu interpretáciu životného príbehu z obdobia 20. storočia. Snažili sme sa vytvoriť také

podmienky, aby nám respondenti rozpovedali často traumatické spomienky, aby aktivovali svoju dlhodobú pamäť, pričom mnohí po prvýkrát vyrozprávali svoj životný príbeh v celej svojej šírke. Životopisné rozprávania po spracovaní postupne uverejňujeme na našej webovej stránke v kategórii Príbehy a zároveň slúžia ako predloha k natáčaniu nových vzdelávacích filmov.

Krátke vzdelávacie filmy

V roku 2010 sme vyrobili šesť krátkych vzdelávacích filmov s ľuďmi židovského pôvodu, ktorí reprezentujú jednu z etablovaných minorít na Slovensku, jej kultúru, zvyky, tradície, ale i zložitú a často tragickú históriu. Filmy, ako aj študijné materiály k nim, sú uverejnené na našej webovej stránke, kde si ich môžu pedagógovia, žiaci a široká verejnosť prehliadnúť alebo aj stiahnuť.

Využitie filmov v procese výučby

Na tému holokaustu bolo natočených množstvo dokumentárnych filmov a viaceré z nich učitelia využívajú počas vyučovacích hodín. Dokumentárny film však nevyhovuje nárokom, ktoré školstvo kladie na audiovizuálny materiál. Krátke dokumenty, ktoré vytvárame, sa snažia školskú mládež zaujať metódou spracovania, dĺžkou a samotným obsahom. Technológia spracovania filmov okrem klasických dokumentárnych postupov využíva aj moderné audiovizuálne prvky, ktoré sú pre dnešnú mládež atraktívne. Najvýznamnejším pozitívom vzdelávacích dokumentov je však ich dĺžka, ktorá nepresahuje 10 minút. Počas tohto času je možné udržať zvýšenú pozornosť žiakov, a zároveň to umožňuje pedagógom, aby po premietnutí filmu nadviazali so žiakmi debatu na vzhliadnutý dokumentárny materiál a tému s nimi dôkladnejšie prediskutovali.

Vzdelávací seminár pre učiteľov

EDAH a SNM - Múzeum židovskej kultúry v Bratislave organizovali 29. novembra 2010 jednoduchý vzdelávací seminár pod názvom Knižnica zachránených pamätí. Učitelia na Slovensku majú možnosť vybrať si z viacerých vzdelávacích programov, ktoré sa často venujú iba holokaustu. V ponúkaných programoch sa ťažko orientujú, pričom často nemajú ani len možnosť vopred si ich vyskúšať. Učitelia sú veľmi často vyťažení a nemajú dostatok času pripravovať si každú jednu vyučovaciu hodinu pútavým, zaujímavým a možno aj netradičným spôsobom. Naše filmy a materiály sú pre nich určite veľkým prínosom. Môžu ich ľahko prispôbiť svojim požiadavkám a podmienkam.

Doc. Dr. Andrej Ferko, PhD. o seminári:

„Ďakujem Vám za možnosť zdieľať aspoň časť dnešného programu. Nepúšťal som sa do diskusie o metóde, no podľa mňa je výborná. Najprv sa zladí divák s osudom konkrétneho človeka a jeho rodiny, potom si cez tento osud konkretizuje podobu tragédie...“

Počas vzdelávacieho seminára sa pedagógovia naučili využívať naše krátke dokumenty tak, aby dosiahli čo najväčší efekt. Prednášali im odborníci, ktorí sú expertmi v danej problematike. Po premietnutí našich vzdelávacích filmov mali možnosť aktívne sa zapojiť do diskusie o ich využívaní v triedach. Okrem toho mali možnosť zúčastniť sa živej diskusie s pani Martou Szilárdovou, ktorá prežila holokaust a prejavila ochotu

vyrozprávať svoj životný príbeh. Seminár bol zakončený prehliadkou expozície SNM - Múzea židovskej kultúry v Bratislave.

Medzinárodná konferencia

Členovia nášho združenia, PhDr. Martin Korčok, PhD. a Michal Vaněk, M.A., sa dňa 12. decembra 2010 zúčastnili medzinárodnej konferencie *Možnosti a limity výučby ľudských práv v miestach pamäti obetí holokaustu*. Na konferencii medzi inými vystúpili aj dvaja poprední medzinárodní experti v oblasti výskumu a výučby holokaustu prof. Jehuda Bauer a prof. Chana Jablonka. Martin Korčok na tomto podujatí predstavil víziu vzdelávania v budovanom Múzeu holokaustu v Seredi, ktorá je z veľkej časti založená na vzdelávacom a metodickom materiály združenia EDAH. Konferencia sa konala v meste Haifa pod záštitou Ministerstva zahraničných vecí štátu Izrael a Pamätníka Jad Vašem.

Prednášková činnosť

Počas roka 2010 sme absolvovali desiatku prednášok pre žiakov základných škôl, študentov stredných škôl, gymnázií a univerzít na celom území Slovenska a v Českej republike (napr. Bratislava, Galanta, Mílovica (ČR), Poprad, Rožňava, Sereď, Trnava, atď.). Vďaka pilotným prednáškam pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ T.G. Masaryka v Míloviciach sa rozplynuli aj naše obavy, že českí žiaci a študenti nebudú rozumieť téme prednášanej v slovenskom jazyku. Rovnako sme sa utvrdili aj v presvedčení, že filmy ktoré vytvára naše občianske združenie, možno použiť aj pri výučbe žiakov a študentov u našich českých susedov.

Z odozvy študentov:

„Pan Martin Korčok, který bydlí na Slovensku a byl tak ochotný a přišel nám do naší školy přednášet o Židech a o koncentračních táborech. Vyprávěl, jak nevinní lidé umírali krutou smrtí. O tom, jak děti přišly o své rodiče. Na videích, která nám pustil, jsme mohli vidět lidi, kteří tuhle pohromu zažili. Mluvili o hrůze, kterou nikdo z nás nechce zažít. Jak je házeli do plynu a usmrtili přesto, že nic nikomu neudělali. Mají na to neskutečně ošklivé vzpomínky. Mohli jsme vidět i spoustu táborů, kam byli lidé odvezeni. Těžko se to připouští, že někteří lidé, kteří žijí dodnes, tohle postihlo.“ (Týna Čiková, žiačka 8. ročníka ZŠ T.G. Masaryka, Mílovica, Česká Republika)

„Som veľmi rada, že ste našu školu navštívili a dúfam, že sa to nestalo poslednýkrát. Myslím si, že o tejto téme by nemali mať poznatky iba štvrtáci, ktorí chodia na seminár dejepisu. Tolerancia sa s ľuďmi žiaľ nerodí, preto ich treba na ňu naučiť. Aspoň taký je môj názor. Ďakujem Vám za hodnotnú prednášku!“ (Dáša Dudášová, študentka 4. ročníka Gymnázia Zoltána Kodálya s vyučovacím jazykom maďarským v Galante)

Dosiahnuté úspechy

V rámci aktivít nášho občianskeho združenia od roku 2008 pripravujeme vzdelávacie filmy, metodické materiály a semináre o kultúre a histórii židovskej komunity na Slovensku. Veľkým úspechom je využívanie výstupov nášho projektu pri vyučovanom procese učiteľmi, ktorí v minulosti absolvovali naše semináre, ako aj vytvorenie a aktívne fungovanie webovej stránky, na ktorej ponúkame pedagógom, žiakom, študentom, ale aj širokej verejnosti náš vzdelávací materiál.

O spomínané činnosti a aktivity sa pričínili hlavne PhDr. Martin Korčok, PhD., ktorý sa venuje výskumu, písaniu scenárov pre vzdelávacie filmy, prednáškovej činnosti a príprave metodických materiálov pre pedagógov a Michal Vaněk, M.A., ktorý je zodpovedný za projekty obnovy miesta pamäte v bývalých nacistických vyhladzovacích táboroch.

Radi by sme vyzdvihli odbornú spoluprácu s PhDr. Janou Švantnerovou zo *Slovenského centra židovského kultúrneho dedičstva* a Mgr. Miroslavou Ludvíkovou, vedúcou vzdelávacieho a kultúrneho centra *Židovského múzea v Prahe*. Technickú výrobu všetkých našich vzdelávacích filmov a tvorbu časti fotodokumentácie mali na starosti Miroslav Pokorný a Peter Pokorný. Finálnu podobu textov, ktoré sme pre Vás na našej webovej stránke uverejnili, pripravovala JUDr. Zuzana Chmeľová.

V rokoch 2010 sme absolvovali viaceré prednášky určené pre pedagógov a študentov, počas ktorých sme im prezentovali aj naše vzdelávacie filmy. Tieto akcie sa uskutočnili aj vďaka *Galantskému osvetovému stredisku*, *Gemerskému osvetovému stredisku v Rožňave* a *Kultúrnemu centru Menház v Komárne*. Radi by sme vyzdvihli úzku spoluprácu so *SNM – Múzeom židovskej kultúry v Bratislave*, ktorého riaditeľ Prof. PhDr. Pavol Mešťan, DrSc. je zároveň garantom viacerých našich projektov. Metodické pomôcky nášho občianskeho združenia tvoria základ vzdelávacích materiálov SNM – MŽK.

Všetky naše projekty v kalendárnom roku 2010 vznikli vďaka finančnej podpore *Úradu vlády Slovenskej republiky*, *Nadácii Intenda* a *Nadácii Orange* a prostredníctvom SNM – MŽK aj vďaka *Slovenskému národnému múzeu*.

Tamás Paszternák:

Podujatia Židovskej náboženskej obce v Komárne

24. januára – Deň Holokaustu OSN a TuBiŠvat: odhalenie pamätnej tabule na stene bývalej neologickej synagógy v Komárne s vedením hlavného rabína Róberta Deutscha z Budapešti, prednášky: Mgr. Viera Kováčová, múzeum SNP Banská Bystrica, Tibor Pécsi, Múzeum Holokaustu Budapešť, sviatok TuBiŠvat – nový rok stromov

28 februára: Purim – regionálne oslavy v Piešťanoch s vedením miestneho rabína Zeva Stiefela

30. marca: Sviatok Pesach – sederová večera

14–21. apríla: návšteva v Izraeli

2. mája – Deň otvorených dverí v rámci Komárňanských dní – koncert kantorov Immanuel Zucker a Giora Sharon, sviatok LagBaomer

13. júna – Deň martýrov – spomienka na obete Holokaustu, otvorenie výstavy Auschwitz Album na Nádvorí Európy v Komárne

29. júna – Židovské kultúrne dedičstvo v Komárne – Konferencia Slovenského centra židovského kultúrneho dedičstva, Dokumentačného strediska Holokaustu a ŽNO Komárno

5. septembra – Európsky deň židovskej kultúry – 3. regionálne stretnutie židovských komunít, prednášky: akademická maliarka Miriam Neiger Fleischmann, Anett Sarah Turi, Pál Megyes, Richard Papp – židovský humor, koncert skupiny Zmirim, odovzdanie cien Kehila a Kehila Haver

8–10. septembra Roš Hasana – židovský nový rok

18–19. septembra – Jom Kipur – sviatok zmierenia

26. septembra – Sukkot – sviatok stanov, návšteva komárňanskej rodiny Vajnorsky z Jeruzalema

17. októbra – Shalom klub – návšteva MUDr. Pavela Traubnera, čestného predsedu ÚZ ŽNO v SR

14. novembra – Návšteva v **Budapešti**

3 – 4. decembra – Víkend tradícií – sviatok Chanuka

